

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์เป็นที่ระลึก

ในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน พุทธศักราช ๒๕๕๙

วันเสาร์ที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

วัดศรีอุบลรัตนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์เป็นที่ระลึก

ในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน พุทธศักราช ๒๕๕๙

วันเสาร์ที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

วัดศรีอุบลรัตนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

คำนำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชให้เชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปถวายยังพระอารามหลวง อีกวาระหนึ่งในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ นี้ ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เชิญชวน ประชาคมจุฬาฯ ตลอดจนองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียง ร่วมเป็นเจ้าของภาพดั่งที่เคยปฏิบัติมา ทั้งนี้มหาวิทยาลัยจะมอบเงินที่ได้รับจากผู้มีจิตศรัทธา ร่วมบำเพ็ญกุศล ในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้แก่วัดศรีอุบลรัตนาราม เพื่อ ประโยชน์ในการทำนุบำรุงพระอารามและพระศาสนาให้วัฒนาสถาพรสืบไป รวมทั้งยังได้ จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกในโอกาสดังกล่าว ซึ่งกล่าวถึงประวัติความเป็นมาและพุทธศิลป์ ที่สำคัญในวัดศรีอุบลรัตนาราม มาเป็นอาทิธรรมบรรณาการเพื่อเป็นอัครประโยชน์แก่สาธุชน ทั่วไปด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะผู้รับพระมหากรุณาธิคุณผ้าพระกฐินพระราชทาน ขอเชิญชวนทุกท่านพร้อมใจกันน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายกุศลอันพึงบังเกิดมีในทุกส่วน แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ และขอให้ทุกท่านที่มีส่วนร่วม ในการบำเพ็ญกุศลในครั้งนี้ได้รับอานิสงส์โดยทั่วกัน

ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต เอื้ออาภรณ์

อธิการบดี

กำหนดการ

พิธีสมโภชองค์กฐินพระราชทานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี ๒๕๕๙

ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม ตำบลในเมือ จังหวัดอุบลราชธานี

วันศุกร์ที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เวลา ๑๗.๐๐ น.

ผู้ร่วมพิธีพร้อมกัน ณ หอบริยัติธรรมสมเด็จพระมหามุนีวงศ์
(หอประชุมใหญ่) วัดศรีอุบลรัตนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

เวลา ๑๗.๑๕ น.

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอธิการบดีถึงบริเวณพิธี

เวลา ๑๘.๐๐ น.

พระสงฆ์ ๑๘ รูป ถึงบริเวณพิธี (วงปี่พาทย์พิธีบรรเลงเพลงประกอบพิธี)
เริ่มพิธีสงฆ์

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจุดธูป เทียน บูชาพระรัตนตรัย
พิธีกรอาราธนาศีล

ประธานสงฆ์ให้ศีล

พิธีกรอาราธนาธรรม

จุดเทียน (สำหรับพระเทศน์)

พระสงฆ์แสดงสัมนโมทนียกถ (ประมาณ ๓๐ นาที)

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถวายจตุปัจจัยไทยธรรม

พิธีกรอาราธนาพระปริตร

พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัย
และผู้ร่วมพิธีถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแก่พระสงฆ์

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอธิการบดี กรวดน้ำ

พระสงฆ์อนุโมทนา

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี

กรรมการสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้ร่วมพิธี รับการประพรมน้ำพระพุทธมนต์

เวลา ๑๙.๐๐ น.

เสร็จพิธีสงฆ์

นายกสภาฯฟ้าแดงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี

กรรมการสภาฯฟ้าแดงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้บริหาร

เดินทางไปยังโรงแรมทองแสง เพื่อร่วมหารือกับ

สมาคมนิสิตเก่าฯฟ้าแดงกรณ์มหาวิทยาลัย จังหวัดอุบลราชธานี

การแต่งกาย : ผู้บริหาร / คณาจารย์ / บุคลากร / ผู้ร่วมพิธี
นิสิตชาย / หญิง

สากลนิยม / ผ้าไทย สุภาพ
เครื่องแบบนิสิต

กำหนดการ

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี ๒๕๕๙

วันเสาร์ที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

- เวลา ๐๙.๐๐ น. ผู้ร่วมพิธีพร้อมกัน ณ หอปฏิบัติธรรมสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (หอประชุมใหญ่) วัดศรีอุบลรัตนาราม
- เวลา ๐๙.๓๐ น. เคลื่อนขบวนกฐินพระราชทานจากหอปฏิบัติธรรมสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (หอประชุมใหญ่) ไปยังพระอุโบสถเพื่อทำพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
- เวลา ๑๐.๐๐ น. นายกสภจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธานในพิธี เดินทางถึงโถงหมู่ซึ่งตั้งผ้าพระกฐินพระราชทานไว้ ผู้ร่วมพิธีทุกคนลุกขึ้นยืน (วงดุริยางค์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- นายกสภจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ และเปิดกรวยดอกไม้ แล้วหยิบผ้าพระกฐินพระราชทาน ถ่มประคองไว้ ยืนตรงแสดงความเคารพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี)
- นายกสภจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เชิญผ้าพระกฐินพระราชทานเข้าสู่พระอุโบสถ
- นายกสภจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุกฐูป เทียน บูชาพระรัตนตรัยที่โถงหมู่บูชา หน้าพระพุทธรูปปฏิมาประธาน กราบ แล้วไปที่พานแว่นฟ้าหยิบผ้าห่มหน้าพระประธาน ที่วางอยู่บนผ้าพระกฐินพระราชทานส่งให้ไวยาวัจกร ยกผ้าพระกฐินพระราชทานขึ้นประคอง หันหน้าไปทางพระประธาน

ประณมมือว่า นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมา
สัมพุทฺธัสสะ (๓ จบ) แล้วหันหน้ามาทางพระสงฆ์
กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน จบ (พระภิกษุรับสาธุพร้อมกัน)
นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วางผ้าพระกฐินพระราชทาน
บนพานแว่นฟ้า ยกประเคนภิกษุรูปที่ ๒๒ ซึ่งนั่งอยู่ตรงพานแว่นฟ้า
(ยกทั้งพาน) แล้วประเคนเทียนปาฏิโมกข์
(นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นั่ง ณ ที่จัดไว้
ผู้ร่วมพิธีนั่งพร้อมกัน)

พระสงฆ์ประกอบพิธีกฐินกรรม

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถวายเครื่องบริวารพระกฐินพระราชทาน
ถวายพัทธอง ถวายย่าม และถวายเครื่องไทยธรรมของมหาวิทยาลัย
แต่พระสงฆ์องค์ประธาน

อธิการบดีและรองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.บุญไชย สถิตมั่นในธรรม)
ถวายผ้าไตร และเครื่องไทยธรรมแก่พระคู่สวด ทั้ง ๒ รูป
รองอธิการบดีและผู้ร่วมพิธีในพระอุโบสถถวายผ้าไตรแก่พระอันดับ
และสามเณร

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอ่านคำปวารณาถวายปัจจัย
โดยเสด็จพระราชกุศลบำรุงพระอาราม

พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานสงฆ์ถวายอติเรก

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอธิการบดีกวอดน้ำ รับพร
รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.บุญไชย สถิตมั่นในธรรม)

กล่าวขอเงินบำรุงการศึกษาแก่ผู้แทนโรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดศรีอุบลรัตนารามและโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม

อธิการบดีถวายเงินบำรุงการศึกษาแก่ผู้แทนโรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดศรีอุบลรัตนารามและมอบเงินบำรุงการศึกษาแก่ผู้แทน
โรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม

นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกราบพระพุทธรูปปฏิมาประธาน
แล้วกราบประธานสงฆ์

นายกสภาฯฟ้าสงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี
กรรมการสภาฯฟ้าสงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้บริหาร และผู้ร่วมพิธี
ออกจากพระอุโบสถ
เสร็จพิธี

เวลา ๑๑.๐๐ น.

นายกสภาฯฟ้าสงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี
กรรมการสภาฯฟ้าสงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้บริหาร
ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ ณ ศาลาการเปรียญ
นายกสภาฯฟ้าสงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี
กรรมการสภาฯฟ้าสงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้บริหาร
เดินทางกลับ

การแต่งกายในพิธี

ผู้บริหารมหาวิทยาลัย
ผู้ร่วมพิธี

เครื่องแบบปกติขาว สวมหมวก
ชุดเบลเชอร์ / ชุดสากลนิยม / ชุดผ้าไทย

พุทธศิลปกรรมวัดศรีอุบลรัตนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ แสงเพชร *

วัดศรีอุบลรัตนาราม เดิมชื่อ **วัดศรีทอง** ได้รับการสถาปนาขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปีเถาะ จุลศักราช ๑๒๑๗ หรือพุทธศักราช ๒๓๘๘ รัตนโกสินทร์ศก ๗๔ สถานที่ตั้งพระอารามเดิมเป็นบริเวณสวนของท่านท้าวอุปฮาดโท (ตันตระภูต ณ อุบล) รองเจ้าเมือง ซึ่งเป็นน้องชายพระประทุมวรราชสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครอุบลราชธานีศรีวียงลัยประเทศราช ซึ่งขณะนั้นอุบลราชธานีมีฐานะเป็นเมืองประเทศราชขึ้นตรงต่อกรุงรัตนโกสินทร์ ท่านท้าวอุปฮาดโทได้บริจาคที่ดินจำนวน ๒๕ ไร่ เพื่อตั้งพระอารามถวายแต่ท่านเทวธมมมี (ม้าว) เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ตามประวัติกล่าวว่า ท่านเทวธมมมี (ม้าว) เป็นศิษย์ของพระวชิรญาณเมื่อครั้งทรงผนวชที่วัดบวรนิเวศ ซึ่งกาลต่อมาคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อแรกสถาปนาวัดได้เกิดนิมิตประหลาด มีแสงสีทอง รัศมีเรืองรองพุ่งขึ้นในสวน ด้วยเหตุนี้จึงตั้งชื่อพระอารามว่า **วัดศรีทอง** ตามนิมิตที่บังเกิด

อาณาเขตพระอาราม

- ทิศตะวันออก จรดถนนอุปราชา
- ทิศใต้ จรดถนนเขื่อนธานี
- ทิศตะวันตก จรดถนนสุปัญญ์
- ทิศเหนือ จรดถนนศรีณรงค์

* หัวหน้าภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับความสำคัญของพระอารามแห่งนี้ เป็นสถานที่ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของขุนนางสมัยก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ. ๒๔๗๕ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ประกอบพิธีทำน้ำสรงมูรธาภิเษกในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๓ รัชกาล คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล นอกจากนี้พระอุโบสถหลังเก่า ยังเป็นสถานที่อุปสมบทพระเถระผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายวิปัสสนาธุระและคันถธุระ ได้แก่ สมเด็จพระมหาวิจิตรวงศ์ (ติสโส ช้วน) พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล พระอาจารย์สีทา ขยเสโน พระสังฆราชิต (พูน) พระราชมนู (นารโท ศรี) พระศาสนดิลก (ชิตเสโน เสน) พระปราจีนมุนี (กิตติงโร เฟ็ง) พระธรรมเสนานี (นนโท เงิน) พระปัญญาพิศาลเถร (ฐิตปนฺโน โนน) พระเทพสิทธิอาจารย์ (เขมโย จันทร์) เป็นต้น

ครั้นในวันศุกร์ที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงยกช่อฟ้าผูกพัทธสีมาพระอุโบสถหลังใหม่ ซึ่งสร้างขึ้นด้วยจิตศรัทธาของคุณหญิงต่วน โกศลวิตร ร่วมกับพุทธศาสนิกชนโดยได้พระราชทานนามพระอารามใหม่เป็น **วัดศรีอุบลรัตนาราม** ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี^{๖๖}

ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๒๒ พระธรรมฐิติญาณ (สุทธจิตโต สิงห์ ป.ธ.๗) เป็นเจ้าอาวาสได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกฐานะวัดศรีทองขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ^{๖๗}

อนึ่ง เนื่องในเทศกาลเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีได้จัดประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นประจำทุกปี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะพระราชทานเทียนหลวงพระราชทาน

^{๖๖} พระยศปัจจุบันคือ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี

^{๖๗} พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยก วัดศรีอุบลรัตนาราม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งแต่วันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีมีพระอารามหลวงจำนวน ๓ แห่ง คือ วัดสุปฏิภูมิารามวรวิหาร วัดมหานगरาม (วัดป่าใหญ่) และวัดศรีอุบลรัตนาราม

เพื่อจุดถวายเป็นพุทธบูชาในช่วงเวลาเช้าพรรษาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ จนถึงปัจจุบัน สำหรับงานสถาปัตยกรรมและศาสนวัตถุที่สำคัญในพระอาราม ประกอบด้วย

พระอุโบสถ

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของวัด เป็นพระอุโบสถที่สร้างขึ้นแทนพระอุโบสถหลังเดิมที่ชำรุดและคับแคบโดย ท่านผู้หญิงต้น โกศลวิตร เป็นผู้บริจาคเงินทุนก่อสร้างร่วมกับพุทธศาสนิกชน เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ แล้วเสร็จในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ครอบระยะเวลา ๒ ปี ๕ เดือน (รูปที่ ๑)

รูปแบบศิลปกรรม

พระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนารามหลังใหม่ที่สร้างขึ้นนี้ จำลองแบบมาจากพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ซึ่งออกแบบโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์^๔ (รูปที่ ๒) การก่อสร้างพระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนาราม ได้รับพระเมตตาจากสมเด็จพระสังฆราช ๒ องค์ คือ สมเด็จพระสังฆราชอยู่ ญาโณทโย วัดสระเกศ ผูกดวงประทีปนฤกษ์ และสมเด็จพระสังฆราชจวน อุฏฐายี วัดมกุฏกษัตริยาราม เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็น สมเด็จพระมหาธีรวงศ์เป็นองค์ประธานวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๘ รวมทั้งทรงเป็นประธานสงฆ์ในการประกอบพิธีผูกพัทธสีมาพระอุโบสถ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

ลักษณะทางศิลปกรรมพระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนาราม สร้างเป็นอาคารทรงจัตุรมุขก่ออิฐถือปูน มีแผนผังเป็นรูปกากบาท หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีบันไดทางขึ้น ๔ ทิศ ส่วนหลังคาลาด ๕ ชั้นประดับช่อฟ้า ใบระกาและหางหงส์ หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาเคลือบ

^๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สถาปนาวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบที่เน้นความสมดุลทั้ง ๒ ข้าง Symmetrical Balance

หน้าบันด้านทิศตะวันตกเป็นรูปเจดีย์สถานสำคัญของภาคกลาง คือ พระปฐมเจดีย์^๕ ร่องรับด้วยคอกบัวขนาดใหญ่ โดยมีมูลเหตุที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นเจดีย์สถานองค์แรกเมื่อ พุทธศาสนาประดิษฐานในประเทศไทย รวมทั้งยังเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่แห่งนี้ด้วยอีกประการหนึ่ง ๒ ข้างป็นเป็นลายกระหนกเปลวผุกกระหวัดสลักรูปสัตว์บรรจุกายในกรอบหน้าบันรูปสามเหลี่ยม ที่เบื้องล่างเจาะช่องเป็นซุ้มโปร่ง ๕ ซุ้มแบบเดียวกับหน้าบันพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร หน้าบันด้านทิศใต้ ป็นเป็นรูปซุ้มเสมาธรรมจักรประกอบลายกระหนก มีอักษรกำกับว่า คู่่น สร้าง ๒๕๐๘ อันหมายถึง คุณหญิงคู่่น โกศลดิตร และปีเริ่มการก่อสร้างพระอุโบสถ ถัดขึ้นไปเป็นลายเทพพนมในกรอบจรณะาขนาดข้างด้วยลายกระหนก หน้าบันด้านทิศตะวันตกเป็นพระเจดีย์จุฬามณี ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งช่างได้เลือกปั้นแบบเจดีย์สถานสำคัญเก่าแก่ในภาคเหนือ คือพระธาตุดอยสุพรรณ จังหวัดลำพูน เป็นพระบรมธาตุเจดีย์ทรงระฆังศิลปะล้านนา หน้าบันด้านทิศเหนือ ป็นเป็นรูปซุ้มเสมาธรรมจักร มีอักษรกำกับรอบธรรมจักรว่า เจ้าคุณธรรมวรารักษ์ในความอุปการะพระครูวิจิตรธรรมภาณี ถัดลงมาที่ส่วนฐานมีอักษรกำกับว่า สร้างโดยคู่่น โกศลดิตร (รูปที่ ๓-๕)

^๕ ภาพ พระปฐมเจดีย์ ที่หน้าบันด้านทิศตะวันตก ป็นเป็นองค์พระปฐมเจดีย์ฝั่งด้านด้านทิศเหนือ ซึ่งมีจะนำประดิษฐานพระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์บรมโกศมหาพรหมเชษฐราชบุษนิยบพิตร สำหรับมูลเหตุที่เกี่ยวกับการสร้างพระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนารามหลังใหม่ ที่เนื่องด้วยบันทึกลงของ สมเด็จพระมหาณึ่งวงศ์(จนทปชโชสนัน ป.ศ.๙) ขณะดำรงสมณศักดิ์ พระธรรมวรารักษ์ ซึ่งท่านเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ได้กล่าวความตอนหนึ่งในหนังสือที่ระลึกทรงยกข้อฟ้าอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนาราม ว่า

“...อุโบสถหลังนี้ที่คู่่น เจ้าศรีทศาที่คู่่น ข้าพเจ้าไปขอมาจากองค์พระปฐมเจดีย์ (๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๕)... โดยได้ตั้งสัตยาธิษฐานว่า ด้วยกุศลเจตนาอันแรงกล้าของข้าพเจ้าที่มีอยู่ทั้งหมด ตั้งใจจะสร้างอุโบสถวัดศรีทศาของสำหรับประดิษฐานองค์พระประธานและพระแก้วเจ้า อันเป็นมิ่งมงคลของชาวเมือง เพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และเพื่อเทิดทูนเกียรติคุณของอดีตเจ้าอาวาสวัดศรีทศาและบูรพาวจารย์ทั้งฝ่ายคันถธุระและวิปัสสนาธุระทุกท่าน จักสำเร็จหรือไม่ถ้าจักสำเร็จ ก็ขอให้ข้าพเจ้าได้สิ่งอันเป็นมงคลสูงสุดในโลกและขอให้ได้เจ้าศรีทศา...” ซึ่งภายหลังไม่นานได้มีผู้เชิญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาจำนวน ๓ องค์มาถวาย รวมทั้งได้ผู้อุปถัมภ์ มีจิตศรัทธาบริจาคปัจจัยสร้างพระอุโบสถหลังนี้คือ คุณหญิงคู่่น โกศลดิตร ด้วยเหตุนี้ที่หน้าบันด้านทิศตะวันตก จึงป็นเป็นรูป พระปฐมเจดีย์ ขณะที่หน้าบันด้านทิศตะวันตก จึงป็นให้ป็นรูป เจดีย์จุฬามณี บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แทนความหมายการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

แม้ว่าพระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนารามหลังใหม่ที่สร้างขึ้นนี้ จะจำลองแบบมาจากพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม หากแต่ก็มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างหลายประการ โดยเฉพาะการประดับตกแต่ง หน้าบันวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบผูกถ่ายจากตราพระราชลัญจกร ๔ แบบที่ทรงประทับสำหรับจ่าราชการ^๖ ประกอบด้วย

- ทิศตะวันออก พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์ สำหรับพระราชสาส์นและหนังสือสัญญาต่างประเทศ
- ทิศใต้ พระราชลัญจกรจักรวรรดิ สำหรับประทับเลขในหนังสือ ซึ่งประทับตราพระราชลัญจกรมหาโองการและพระบรมราชโองการแล้ว
- ทิศตะวันตก พระราชลัญจกรมหาอุณาโลม สำหรับกำกับพระราชสาส์นหรือพระสุพรรณบัฏที่เกี่ยวกับเจ้าประเทศราช
- ทิศเหนือ พระราชลัญจกรไอยราพต สำหรับประทับพระราชสาส์นและประกาศตั้งกรม

	ทิศตะวันออก	ทิศใต้	ทิศตะวันตก	ทิศเหนือ
วัดศรีอุบลรัตนาราม พ.ศ. ๒๕๐๘	พระปฐมเจดีย์	หุ้มเสมาธรรมจักร คู่สร้าง ๒๕๐๘	พระเจดีย์จุฬามณี (พระธาตุทริภุชชัย)	หุ้มเสมาธรรมจักร สร้างโดยขุน โกศลวิตร
วัดเบญจมบพิตร ดุสิตวนาราม พ.ศ. ๒๔๔๒	พระราชลัญจกร พระครุฑพ่าห์	พระราชลัญจกร จักรวรรดิ	พระราชลัญจกร มหาอุณาโลม	พระราชลัญจกร ไอยราพต

ตารางที่ ๑ : ตารางเปรียบเทียบหน้าบันพระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนารามกับวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

^๖ ชาตรี ประภคินนทการ, การเมืองและสังคมในศิลปะสถาปัตยกรรม : สยามสมัย ไทยประยุกต์ชาตินิยม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๑, หน้า ๖๒.

ที่บริเวณผนังพระอุโบสถฉาบปูน เจาะช่องหน้าต่างทำซุ้มเรือนแก้วประดับกระเบื้องเคลือบดินเผาอรุณรัตน์ด้วยฐานสิงห์ บานหน้าต่างส่วนล่างจำหลักไม้ประดับด้วยทวารบาลรูปเทพบุตร เป็นเทวดายืนพนมมือประกอบลายกระหนก ด้านอื่นๆ จำหลักเป็นรูปเทพธิดา รูปยักษ์ และรูปลิง ตอนบนกรุเป็นช่องประดับกระจกสีรูปดอกบัวบานประดับอักษรพระนามย่อสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี องค์อุปถัมภ์พระอาราม ที่ช่องกลางค้ำในเป็นเหล็กตัดรูปเทพพนม บานประตูพระอุโบสถจำหลักลายกระหนกประกอบเรื่องรามเกียรติ์ ตอนบนเป็นพระรามประทับบนราชรถ ตอนล่างเป็นรูปพระรามพระลักษมณ์และหนุมาน ฝีมือการจำหลักโดยช่างพื้นบ้านท้องถิ่น ซึ่งอุบลราชธานีมีช่างแกะสลักที่มีความชำนาญสืบทอดกันมายาวนาน เจกเช่นการจำหลักเทียนพรรษา การตกแต่งดังกล่าวแตกต่างจากบานประตูและหน้าต่างพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรที่ตีคั่นโลหะคูนนูนเป็นรูปยักษ์แบกมารแบก เหนือหน้าต่างเป็นช่องกระจกลายเทพพนมสีทำที่เมืองฟรอนซ์ ประเทศอิตาลี (รูปที่ ๖-๗)

การประดับตกแต่งภายในพระอุโบสถ เจาะช่องคูหาจิตรมุขเป็นซุ้ม จำนวน ๘ ช่องเขียนภาพ **จอมเจดีย์** คือ พระสถูปเจดีย์สถานสำคัญในประเทศไทย พร้อมทั้งอธิบายความสำคัญของเจดีย์สถานเหล่านั้น ลักษณะดังกล่าวมีต้นแบบมาจากการประดับตกแต่งภายในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร ซึ่งจอมเจดีย์ทั้ง ๘ นี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงคัดเลือกจากเจดีย์สถานสำคัญทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย^๗ (รูปที่ ๘-๑๐) ประกอบด้วย

^๗ **จอมเจดีย์** สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงคัดเลือกเจดีย์สถานสำคัญ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อเขียนบนเพดานโถงพระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง จำนวน ๑๐ แห่ง หากแต่ยังมีได้เขียนขึ้น ครั้นต่อมา ในปีพ.ศ.๒๔๘๘ **พระพรหมมุนี** เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร ได้ทูลขอสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่นำภาพจอมเจดีย์ ๘ แห่ง มาเขียนประดับภายในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร แทนแบบร่างเดิมภาพพระอิศวรสาวกและพระสาวก ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระพรหมมุนีได้ติดต่อพระยาอนุชาตราชชนนี อธิบดีกรมศิลปากรขณะนั้นร่วมหารือและจัดพิมพ์ช่างจากกรมศิลปากรเขียนภาพจอมเจดีย์ ภายในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร

- พระมหาธาตุเมืองนครศรีธรรมราช สร้างเมื่อพระพุทธศาสนาดังกล่าววงศ์ แรกมาถึงเมืองไทย
- พระปฐมเจดีย์ เป็นเจดีย์องค์แรก สร้างเมื่อพระพุทธศาสนามาประดิษฐานในเมืองไทย
- พระธาตุพนม (องค์เดิม) เก่าก่อนพระเจดีย์อื่นทั้งหมดในแคว้นอีสานของไทย
- พระมหาธาตุเมืองศรีสัตนาลัย คือวัดช้างล้อมเมืองสุวรรณโลกเก่า พระเจ้ารามคำแหงมหาราชทรงสร้างเฉลิมพระเกียรติ
- พระมหาธาตุหริภุญชัย ที่เมืองลำพูน เก่าก่อนพระเจดีย์องค์อื่นในแคว้นอีสานนาไทยทั้งสิ้น
- พระมหาธาตุเมืองละโว้ คือพระปรางค์ที่วัดมหาธาตุ เมืองลพบุรี สร้างเมื่อแรกพุทธศาสนาถึงทมิฬหายน มาประดิษฐานในประเทศไทย และแพร่หลายไปทางเมืองเขมรและเมืองเหนือ
- พระศรีรัตนธาตุเมืองระเสียง คือพระปรางค์ที่วัดน้อย เมืองสุวรรณโลกเก่า เป็นพระเจดีย์องค์แรกที่ไทยมาสร้าง
- พระเจดีย์ชัยมงคล วัดใหญ่ที่พระนครศรีอยุธยา สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสร้างเฉลิมพระเกียรติ

รายละเอียดอยู่ที่ เศ.สมกิต จิระทัศนกุล, งานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยมีพระหัตถ์ สมเด็จพระเจ้า เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์, กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาวิชาการและสร้างองค์ความรู้สถาบันศิลปสถาปัตยกรรมไทยเฉลิมพระเกียรติ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

พระพรหมมุนี เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ซึ่งกาลต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปลด กิตฺติโสภณ) องค์ที่ ๑๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ (เป็นเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๑)

ภายในพระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนาราม ประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมาประธานนาม **พระพุทธรูปพิมายเนตร** หล่อด้วยสำริดปางมารวิชัย ลงรักปิดทองประดิษฐานบนฐานกลีบบัว ขนาดหน้าตักกว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๒ เมตร เป็นพระพุทธรูปปฏิมาประธานในพระอุโบสถ วัดศรีทองหลังเก่าตามประวัติกล่าวว่ามีสร้างขึ้นในสมัยท่านเจ้าคุณพระอรุณโกวิท (ชมรมฤทธิไค อ่อน) เจ้าอาวาสลำดับที่ ๓ เมื่อราวปีระกา พ.ศ. ๒๔๕๑ โดยมีพุทธลักษณะแบบพระพุทธรูปปฏิมา สมัยรัตนโกสินทร์ (รูปที่ ๑๑)

ตอนบนของผนังเจาะเป็นซุ้มคูหาเรียงลดหลั่นกัน ๓ ช่อง ช่องกลางมีบุษบกประดิษฐาน **พระพุทธรูปปฏิมากรแก้วมูษราคัม** พระพุทธรูปสำคัญคู่จังหวัดอุบลราชธานี อีก ๒ ช่อง บรรจุ ต้นบายศรีจำลอง ๗ ต้น

พระพุทธรูปปฏิมากรแก้วมูษราคัม (รูปที่ ๑๒) ขนาดหน้าตัก ๓ นิ้ว สูง ๕ นิ้ว พระพักตร์ค่อนข้างกลม พระหนุเป็นปม ครองจีวรห่มเฉียงเปิดพระอังสา (ไหล่) ขวาชายสังฆาฎียวางลงมาจรดพระนาภี ปลายแยกออกมาเป็นเชี้ยวตะขาบ พระทนต์ขวาแสดง ปางมารวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิราบบนฐานบัวคว่ำบัวหงายบุทองคำแบบศิลปะล้านช้าง ที่เบื้องบนของพระพุทธรูปปฏิมาประทับด้วยฉัตรทองคำ ๕ ชั้นกางกั้นถวาย อุษณีษะและพระเมลาดีกุนทองคำประดับเป็นกรอบเหนือพระเศียร มีสังวาลทองคำประดับอัญมณีทำเป็นลายดอกกลีบลอยที่เบื้องพระอุระ นับเป็นพระพุทธรูปปฏิมาที่มีพุทธลักษณะทั้งงดงามคู่เมืองอุบลราชธานี รวมทั้งมีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับการสร้างบ้านแปงเมือง รวมทั้งการอพยพผู้คนมาตั้งถิ่นฐานในเขตภาคอีสานของประเทศไทยที่เชื่อมโยงกับสปป.ลาว

ตามประวัติกล่าวว่า อัญเชิญมาจากกรุงศรีสัตนาคณหุต (นครเวียงจันทน์) เป็นสมบัติของเจ้าปางคำ ผู้สร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานหรือจังหวัดหนองบัวลำภู ในปัจจุบัน ต่อมาอยู่ในความครอบครองของพระเจ้าสิริบุญสาร จนถึงเจ้าพระวอผู้เป็นบุตร ได้เชิญเชิญเข้ามาสร้างบ้านสิงห์โตก บ้านสิงห์ท่า (จังหวัดยโสธร) บ้านคอนมดแดง (จังหวัดอุบลราชธานี) บ้านคู บ้านแก (แขวงเมืองเก่าปากเซ สปป.ลาว) ต่อมาพระเจ้าสิริบุญสาร สั่งให้พระยาสุโข นำทัพมาตี เจ้าพระวอออกรบและเสียชีวิตที่แก่งข้าศึก ถึงแก่พิราลัยในสนามรบ เจ้าคำแดงผู้เป็นราชบุตรได้ครองราชสมบัติสืบมา ภายหลังได้มาสร้างเมืองอุบลราชธานี พระบาท

สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระราชทานยศเป็นพระประทุมวรราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) เจ้าผู้ครองนครอุบลราชธานีศรีวไลยประเทศราช ซึ่งขณะนั้นอุบลราชธานีมีฐานะเป็นเมืองประเทศราชขึ้นตรงต่อกรุงรัตนโกสินทร์ และได้สร้างวัดหลวงเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมา

ครั้นกาลต่อมาได้มีการอัญเชิญพระพุทธรูปปฏิมากรแก้วบุษราคัม ถวายท่านเทวธัมมิมิ (มี๊ว) พระพุทธรูปปฏิมาจึงได้มาประดิษฐาน ณ วัดศรีอุบลรัตนารามตั้งแต่เวลานั้น นับเป็นพระพุทธรูปปฏิมาศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองอุบลราชธานีโดยจะได้มีการอัญเชิญเป็นประธานในการประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการและขุนนาง เมื่อครั้งก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ รวมทั้งในเทศกาลสงกรานต์ วันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปีจะจัดขบวนแห่พระพุทธรูปปฏิมากรแก้วบุษราคัม เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้สรงน้ำพระพุทธรูปปฏิมาเพื่อความเย็นสิริมงคล นับเป็นเทศกาลสำคัญของชาวอุบลราชธานี จวบจนกระทั่งปัจจุบัน

ศาลาการเปรียญ

ด้านทิศเหนือของพระอุโบสถ มีอาคารศาลาการเปรียญหรือหอแจก ซึ่งเป็นสถานที่ทำบุญทำทานของพุทธศาสนิกชน (รูปที่ ๑๓) ตั้งอยู่ในเขตสังฆาวาส ขนาดความกว้าง ๑๕.๕ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สร้างขึ้นโดยพระศาสนศิลปิน (ชิตเสโน เสน) ซึ่งในสมัยพระครูวิจิตรธรรมภาณี (เซมโง่) เป็นเจ้าอาวาส ได้มีการรื้อหอแจกหลังเดิมย้ายมาสร้างใหม่และโดยยกศาลาให้สูงขึ้น ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ชั้นบนเป็นไม้ที่ใช้วัสดุจากศาลาการเปรียญหลังเก่า มีประตูและบันไดทางขึ้น ๓ ด้าน คือ ทิศตะวันออก ทิศเหนือ และทิศใต้ ซ่อฟ้า ไบระกา และหางหงส์ แสดงเอกลักษณ์ของศิลปะพื้นถิ่นภาคอีสาน รวมทั้งงานแกะสลักที่งดงาม หน้าบันด้านทิศตะวันออกแกะสลักเป็นรูปเทพพนมประกอบลายก้านขด ด้านหลังทางทิศตะวันตกก่อจำหลักรูปดอกบัวประกอบลายก้านขด หลังคามุงกระเบื้อง

ภายในศาลาการเปรียญปัจจุบันเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์วัดศรีอุบลรัตนาราม จัดแสดงโบราณวัตถุสำคัญ รวมทั้งยังประดิษฐาน พระชินราช พระพุทธรูปปฏิมาประธานที่ด้านในศาลาการเปรียญ สร้างขึ้นในสมัยท่านเทวธัมมิมิ (มี๊ว) เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.๒๓๙๘ เป็นพระพุทธรูปปฏิมาปางมารวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิเพชร แกะสลักจากไม้กั้นเถรา (ไม้มันปลา) ขนาดหน้าตัก ๑.๓๐ เมตร สูง ๑.๕๐ เมตร สลักทาสีแดงปิดทองคำเปลว ที่เมืองชัย

ของพระพุทธปฏิมาประธาน เป็นพระพุทธปฏิมาแกะสลักจากไม้กั้นเกรา เช่นเดียวกับพระประธาน
เบื้องขวาเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หล่อด้วยสำริดส่วนฐานมีจารึกอักษรธรรมอีสาน บอก
ศักราชและนามผู้สร้าง ทั้ง ๓ องค์ประดิษฐานภายในบุษบกไม้กั้นเกราจำหลักลาย ฝีมือ
ช่างท้องถิ่นอีสานที่ดงาม (รูปที่ ๑๔)

“... ฝูงข้าทั้งหลาย ภายในมีหัวเจ้าครู เทวธัมมีเป็นเค้า
กับทั้งลูกเต่าศิษย์ โยมภายนอก มีเจ้าพระอุปราตเป็นประธาน
พร้อมกันสร้างพระพุทธประติมากร องค์นี้ไว้ในพระศาสนา
ใส่ชื่อว่า พระชินราช เมื่อพุทธศักราช ๒๔๐๘ พระวัสสา
เพื่อจัดให้เป็นที่ใหญ่ และบูชาแก่คนและเทวดาทั้งหลาย
ตราบต่อเท่าสิ้นพระศาสนา...”^๘

พระทองทิพย์

พระทองทิพย์ (รูปที่ ๑๕) เป็นพระพุทธปฏิมาประทับยืนปางห้ามสมุทร โดย
จำลองรูปแบบมาจากพระบาง หล่อด้วยสำริด มีขนาดความสูง ๑๔๔ ซม. เจ้าพรหม
เทวานุเคราะห์ห้วงค์ เจ้าเมืองอุบลราชธานีองค์ที่ ๔ อัญเชิญมาจากเมืองเวียงจันทน์ สปป.ลาว
เมื่อคราวปราบศึกฮ่อ เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๑๘ โดยมีพระยามหาอำมาตย์ (ชื่น ภัลลยานมิตร)
เป็นแม่ทัพ บริงณแทนฐานเจ้าหลักลาย ลงรักปิดทอง มีคำจารึกภาษาไทยอีสานประดับที่
ฐานกล่าวถึงที่มาของพระพุทธปฏิมา ความว่า

“...เมื่อพุทธศักราชได้ ๒๔๑๘ ปี กุน สัปตศก เดือน ๘ แรม ๑๔ ค่ำวันเสาร์
เจ้าพรหมเทวานุเคราะห์ห้วงค์ เจ้าเมืองอุบลราชธานี ยกทัพไปตีฮ่อที่เมืองหนองคาย
มีชัยชนะแก่ข้าศึกศัตรูแล้ว จึงนิมนต์พระพุทธรูปทองทิพย์บริวารณ
แต่บ้านถิ่นแก้ว มาเมืองอุบลราชธานี สังฆะสามัคคีตายในนี้

^๘ จารึกที่ฐานพระพุทธปฏิมาพระชินราช ในศาลาการเปรียญ ย่านโศภน พระครูวิมลอุบลรักษ์ (สุตปัญญา รมย์ชัย)
รองเจ้าอาวาส วัดศรีอุบลรัตนาราม

ท่านเทวธัมมมีวัดศรีทองเป็นเค้า ภายนอกมีเจ้าพรหมเทวาเจ้าเมืองอุบลเป็นประธาน
 ร่วมกันสร้างแท่นพระทองทิพย์องค์นี้ไว้ในพระศาสนา เพื่อให้เป็นที่ไหว้และบูชา
 แห่งคนและเทวดาทั้งหลายตราบต่อเท่า ห้าพันพระวัสสา
 นิพพาน ปัจจุโย โหตุ ภาวะ”

นอกจากนี้ภายในศาลาการเปรียญหรือหอแจกยังจัดแสดงศิลปวัตถุที่ทรงคุณค่า
 อาทิ พระพุทธรูปปฏิมา ตู้พระธรรมและหีบพระธรรมลายรดน้ำ ผ้าห่อคัมภีร์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ประวัติวัดศรีอุบลรัตนาราม ประวัติพระแก้วบุษราคัม. อุบลราชธานี : อุบลยงสวัสดิ์ออฟเซต, ๒๕๓๗.

ชาติรี ประภิตนนทการ. การเมืองและสังคมในศิลปะสถาปัตยกรรม : สยามสมัยไทย
ประยุกต์ชาตินิยม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๑,

รศ.สมคิด จิระทัศน์กุล. งานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยผู้พระหัตถ์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม
พระยานริศรานุวัดติวงศ์. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาวิชาการและสร้างองค์ความรู้
สถาบันศิลปสถาปัตยกรรมไทยเฉลิมพระเกียรติ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

๑. พระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนาราม

๒. พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร

๓. หน้าบันทิศตะวันออก รูปพระปฐมเจดีย์

๔. หน้าบันทิศตะวันตก พระเจดีย์จุฬามณี

๕. หน้าบันทิศใต้ ชุมเสมาธรรมจักร

๖. ชุมหน้าต่าง วัดศรีอุบลรัตนาราม

๗. ชุมนหน้าต่าง วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพฯ

๘. พระธาตุพนม วัดศรีอุบลรัตนาราม

๙. พระธาตุพนม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
กรุงเทพฯ

๑๐. พระธาตุหริภุญชัย วัดเบญจมบพิตร
ดุสิตวนาราม กรุงเทพฯ

๑๑. พระพุทธทิพยเนตรและการตกแต่งภายในพระอุโบสถ

๑๒. พระพุทธปฐิมากรแก้วนุราชักิม

๑๓. ศาลาการเปรียญ วัดศรีจุฬรัตนาราม

๑๔. พระพุทธรูปนิมาประธานภายในศาลาการเปรียญ

๑๕. พระทองทิพย์ ภายในศาลาการเปรียญ

คำพ้อสอน

ประมวลพระบรมราชาโองาพและพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เกี่ยวกับศาสนา การทำบุญ และการทำความดี

คัดจาก หนังสือคำพ้อสอน

ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและมูลนิธิสคสศรี-สฤษดิ์วงศ์
จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๕๙

ศาสนาและการศึกษา เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด
สำหรับให้บ้านเมืองมีความผาสุก

คำพอสอน

... ท่านทุกคนต่างก็เป็นผู้แทนขององค์การและสมาคมทางศาสนาต่างๆ และเป็นผู้แทนของสมาคมและโรงเรียนในชั้นต่างๆ แขนงต่างๆ ของการศึกษา เมื่อมาประชุมกันพร้อมเพรียงกันเช่นนี้ ก็ขอถือโอกาสกล่าวถึง กิจทางศาสนา และทางการศึกษานี้มีความสำคัญสำหรับบ้านเมืองสำหรับความเป็นมิ่งมั่งคั่งของสังคมในประเทศอย่างมาก และที่แต่ละคนแต่ละคนได้มาให้พร ก็สรุปได้ว่า มาให้พร ให้มีความแข็งแรง ไม่ให้มีโรคภัยไข้เจ็บใดๆ มาเบียดเบียน ให้มีจิตใจ และร่างกายเข้มแข็ง ก็ขอเสนอพรที่ได้มาให้ที่นี่ให้ทุกคนได้รับพรที่ได้อีกกล่าวด้วยตนเองกลับไปสู่อตนเอง เพราะว่าแต่ละคนย่อมต้องถาวรความแข็งแรง ความมีสุข ความมีความมั่นคงก้าวหน้าทุกคน วิธีที่จะทำให้ทุกคนมีความแข็งแรงก้าวหน้า ถ้าเป็นบุคคลก็จะต้องช่วยให้ส่วนรวมมีความแข็งแรงมั่นคงเหมือนกันด้วย ทั้งในด้านจิตใจและในด้านสมถิง เพราะศาสนาและการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับให้บ้านเมืองมีความมาสุก.

พระบรมราชาวาท

พระราชทานแก่ ผู้แทนองค์การและสมาคมต่าง ๆ ทางศาสนา

ณ ศาลาศึกษาศาธย

วันเสาร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๔

คำพ้อสอน

... ความรู้ทางวิชาการและทางปฏิบัติที่สอนในโรงเรียน เป็นทั้งรากฐานและปัจจัยที่สำคัญยิ่งของคนทุกคน เพราะบุคคลได้อาศัยความรู้เป็นกำลัง ที่จะนำพาตัวให้ก้าวสู่ความสำเร็จ ความสุข และความเจริญทั้งปวง และความรู้ดังกล่าวนี้ไม่ขัดกับศาสนา ไม่ว่าศาสนาใด ตรงข้าม กลับสนับสนุนกัน กล่าวคือ ความรู้ช่วยให้เรียนศาสนาได้โดยกว้างขวาง และศาสนาช่วยให้เรียนความรู้ได้โดยลึกซึ้งและชัดแจ้ง เพราะฉะนั้นทั้งวิชาและศาสนาจึงดำเนินควบคู่กันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตด้วยกัน ผู้ใดมีทั้งหลักวิชาการทั้งหลักศาสนา ย่อมดำเนินถึงความสำเร็จในชีวิตได้ไม่พลาดพลั้ง...

พระบรมราชาโชวาท

พระราชทานแก่ครูใหญ่โรงเรียนและนักเรียนที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัล
ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๕
และครูและนักเรียนโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามภาคใต้

ณ หอประชุมคุรุสภา

วันเสาร์ที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๐

คำพ้อสอน

... ในสมัยปัจจุบัน นอกจากความรู้ในวิชาการซึ่งสอนกันอยู่ ยังต้องมีความรู้ในทางธัมมะ คือความเป็นอยู่ในจิตใจของแต่ละคน การเป็นคนดี เป็นคนที่มีความรู้ในทางเหตุผลนี้สามารถที่จะทำให้อันอยู่ด้วยการร่วมกันอย่างดี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ช่วยเหลือสวามิภักดิ์ นอกจากนี้ จะช่วยให้คนสามารถที่จะเรียนวิทยาการได้ ผู้ใดที่เรียนวิทยาการแต่ฝ่ายเดียว จะไม่สามารถปฏิบัติตนเป็นมนุษย์ ถ้ามีศีลธรรมอยู่ในจิตใจที่สามารถปฏิบัติตนเป็นมนุษย์ที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น

ฉะนั้น จึงเป็นเหตุให้เห็นความสำคัญของศีลธรรม มิใช่จะทำให้คนทั่วไป ทุกคนสนใจศาสนา ศึกษาศาสนาให้มากจนเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่า “ธัมมะธัมโม” แต่ตั้งใจที่จะให้ผู้ที่มีความรู้ทางวิทยาการสามารถที่จะใช้วิชานั้นให้เป็นประโยชน์โดยอาศัยธัมมะซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ทุกคน ถ้าคนมีความขบองใจ มีความไม่สบายใจ ธัมมะก็ปล่อยใจ คนไหนมีความรู้ คนไหนมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน ก็จะช่วยให้ปฏิบัติงานสำเร็จ คนไหนที่มีธัมมะแล้ว จึงมีความเจริญ และธัมมะจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิต. . .

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน

ณ ตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันเสาร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

คำพ้อสอน

. . . คนเราต้องมีศาสนา คือความคิดหรือสิ่งที่คิดประจำใจ
อันเป็นแนวทางปฏิบัติในใจประจำตัว และต้องมีการศึกษา คือ ความรู้ต่างๆ
ทั้งในด้านจิตใจ ทั้งในด้านวัตถุ เพื่อประกอบกับตัว เพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ได้
ทั้งสองอย่างเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้. . .

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้แทนองค์การศาสนาและผู้แทนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในการเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลามหาภิรมย์
วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๒

คำพอสอน

... ศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทราบกันอยู่แล้วว่าต้องมี และถึงว่าศาสนาที่มีความหมายได้หลายอย่าง ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นศาสนาที่มีชื่อหรือที่ต้องเคร่งครัดตามแนวทางการสั่งสอน อย่างหนึ่งอย่างใด เป็นแต่ต้องมีแนวความคิดที่แน่นแฟ้น ที่ดี และไม่เบียดเบียน อย่างนี้ก็คือเป็นศาสนาได้ทั้งนั้น ในเมืองไทยนี้ ใครจะถือปฏิบัติตามศาสนาใดก็ได้ทั้งนั้น เคยชี้แจงอยู่เสมอว่าเมืองไทยนี้ที่อยู่ได้ก็เพราะไม่มีการกีดกันว่าคนโน้นคนนี้ศานานี้ แต่ว่าเป็นที่ทราบกันดีว่าทุกคนปฏิบัติศาสนกิจของตนๆ ด้วยความมุ่งหวังดี ตั้งใจที่จะให้เกิดประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม ศาสนาทุกศาสนาจึงใช้ได้ทั้งนั้น ขอแต่เพียงอย่าให้เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ...

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้แทนองค์การศาสนาและผู้แทนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในการเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาการเปรียญ

วันพฤหัสบดีที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๑๒

คำฟ้อง

. . . เรื่องศาสนาจะเป็นศาสนาใด หากปฏิบัติโดยดีและถูกต้อง
 ก็ย่อมจะมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับแต่ละบุคคล และเป็นประโยชน์
 สำหรับส่วนรวมด้วย เพราะว่าบุคคลที่มีความคิดดี ทำดี ตั้งใจดี
 จึงทำให้ส่วนรวมอยู่เย็นเป็นสุข และแต่ละบุคคลก็ได้รับผลดีตอบแทน
 ทำให้มีชีวิตที่เบิกบาน มีชีวิตที่ราบรื่น มีความเจริญก้าวหน้า. . .

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะกรรมการจัดงานมาลิกกลาง พ.ศ. ๑๕๐๐
 เนื่อง ทูลเกล้าฯ ถวายเงิน เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย
 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
 วันจันทร์ที่ ๒๐ มีถุนายน ๒๕๒๔

คำพอสอน

... ศาสนานั้น จะเป็นศาสนาใดก็ตาม ย่อมมีจุดประสงค์หลายอย่าง หลายชั้น ชั้นสูงเรียกว่าชั้นปรมาตม์ หมายถึงหลักของศาสนาที่เป็นปรัชญา และโดยมากปรัชญานั้นก็เป็นความคิดความเชื่อของบุคคลแต่ละบุคคลว่า โลกนี้มาอย่างไรและจะไปอย่างไร จะมีความสุขสุดยอดอย่างไร แต่ละศาสนามีวิธีการปฏิบัติต่างๆ กัน ซึ่งสรุปแล้วก็คือวิธีการหาความสุข ความร่มเย็นให้แก่ตัว การขึ้นสวรรค์หรือการสำเร็จ ก็คือการบรรลุความสุขสุดยอดนั่นเอง แต่ในการดำเนินถึงชั้นสูงสุดยังมีชั้นอื่นๆ ซึ่งสำคัญมากอยู่ระหว่างทาง ได้แก่ความสุขของส่วนรวม ของสังคม รวมทั้งการปกครองประเทศ การปกครองส่วนรวม และการปกครองส่วนตัวในชีวิตธรรมดาๆ ทุกวันๆ ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของศาสนาเหมือนกัน ไม่ใช่จะไปหาความสุขสุดยอดกันขึ้นสวรรค์กันทำเดี่ยว เราจะต้องพยายามให้ทุกวันๆ ของเรานี้ โกล้วสวรรค์เข้าทุกทีด้วย...

พระบรมราชาโชวาท

ในโอกาสที่สถาปนและองค์การที่เกี่ยวกับศาสนาเข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล และทูลเกล้าฯ ถวายสิ่งของ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาเอกาภิรมย์

วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๑

คำพอสอน

. . . การที่จะหาความสุขหรือหาความเรียบร้อยประจำวันนี้
สำคัญอยู่หลายทาง และก็มีทางอยู่หลายอย่าง เช่น เรื่องการศึกษาของ
เยาวชน เรื่องการศึกษาวิทยากรทางโลก เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ
นี้ความก้าวหน้าและสามารถที่จะมีชีวิตอยู่ ความรู้นี้หมายถึงทางวัตถุ เพราะ
ว่าคนเราก็ต้องการที่จะมีวิชาความรู้เพื่อที่จะทำมาหากินเลี้ยงชีพตัวเอง
เป็นสิ่งสำคัญ ในเวลาเดียวกันความรู้ทางวัตถุนั้นก็ต้องประสานด้วย
ความรู้ทางจิตใจ หมายถึงวิธีที่จะคุ้มกันร่างกายของตัวคือวัตถุ ต่อสิ่งที่
ไม่เป็นวัตถุ ต่อนามธรรมที่เป็นจิตใจ คือความโลภ ความโกรธ ความหลง
ความกระหายอำนาจที่เป็นสิ่งที่ยากที่จะควบคุมเราจะต้องสอนทั้งสองอย่าง
สอนวิทยากรเพื่อให้ทำมาหาเลี้ยงชีพ นี้หมายความว่ามีความรู้
ทางวัตถุ และต้องรู้จักควบคุมจิตใจ ควบคุมสติของตัวให้สามารถใช้
ความรู้ทางวัตถุนี้เพื่อประโยชน์ของตัวเอง ประโยชน์ของตัวเองนี้ที่อยู่
ที่ประโยชน์ของสังคมด้วย เพราะเราอยู่ในสังคม ถ้าไม่รู้จักควบคุมความรู้
ที่มีในทางวัตถุก็อาจเกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่นในที่สุดก็เป็นความเดือดร้อน
ต่อตนเอง. . .

พระบรมราชาธิราช

ในโอกาสที่สถาปนาและองค์การที่เกี่ยวกับศาสนาเข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล
และทอดเกล้าฯ ถวายสิ่งของ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาภาภิรมย์

วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๑

คำพอสอน

...พระพุทธศาสนามีธรรมะอยู่มากมายหลายชั้นอันพอเหมาะพอตักกับอริยาคัยจิตใจของบุคคลประเภทต่างๆ สำหรับเลือกเฟ้นมาแนะนำสั่งสอน ชัดเกลาความประพฤติปฏิบัติของบุคคลให้ดีขึ้นเจริญขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยหลักใหญ่แล้วคือสอนให้เป็นคนดี ให้ประพฤติประโยชน์ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้ลำบากเสียหาย สอนให้รู้จักตนเอง รู้จักฐานะของตน พร้อมรู้จักหน้าที่ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติในฐานะนั้นๆ ซึ่งเมื่อปฏิบัติโดยถูกต้อง ครบถ้วนแล้ว ย่อมจะนำความสุข นำความเจริญสวัสดิมาให้ได้ทั่วถึงกันหมด หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ นำความสุข ความร่วมมือและความวัฒนาถาวรให้เกิดแก่สังคมมนุษย์...

พระบรมราชาบาท

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมพุทธศึกษาคณะทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๖

ณ วัดศรีม่วงค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

วันเสาร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๔

คำพ่อสอน

. . .ทุกคนถือตัวว่าเป็นชาวพุทธ จะต้องสนใจศึกษาพระพุทธรศาสนาตามภูมิปัญญา ความสามารถ และโอกาสของตนที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่กระจ่างถูกต้องในหลักธรรม และเมื่อศึกษาเข้าใจแล้ว เห็นประโยชน์แล้ว ก็น้อมนำมาปฏิบัติ ทั้งในกิจวัตรและในกิจการงานของตน เพื่อให้ได้รับผล คือความสุข ความสงบร่มเย็น และความเจริญงอกงามในชีวิตเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับ ตามขีดความสามารถ และความประพฤติปฏิบัติของแต่ละคน. . .

พระราชดำรัส

เพื่อเชิญไปอ่านในวันเปิดประชุมใหญ่ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ครั้งที่ ๑๕

ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศเนปาล

วันพฤหัสบดีที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

คำพ้อสอน

. . . ธรรมะในพุทธศาสนานั้นบริบูรณ์ด้วยศีลธรรมที่เป็นสาระ และเป็นประโยชน์ในทุกระดับ ซึ่งบุคคลสามารถจะศึกษาและปฏิบัติให้เกิดประโยชน์คือความเจริญมาสู่แก่ตนได้อย่างแท้จริง กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติย่อมจะมีชีวิตและกิจการงานที่ประกอบด้วยความสว่าง สะอาด และสงบ ที่ว่าอย่างสว่างนั้น คือมีปัญญารู้เหตุรู้ผล รู้ผิดชอบชั่วดีโดยกระจ่างชัด ที่ว่าสะอาดนั้น คือไม่มีความทุจริตทั้งกายวาจาใจมาเกสือกกั้ว เพราะเห็นจริงชัดในกุศลและอกุศล ที่ว่าสงบนั้น คือเมื่อไม่ประพฤติทุจริตใดๆ ทางแล้ว ความเดือดร้อนจากบาปทุจริต ก็จะไม่มาแผ้วพาส คนที่ประพฤติตนปฏิบัติงานโดยตั้งอยู่ในธรรมอย่างเคร่งครัดจึงเป็นผู้ปรกดีสุขร่มเย็น ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง แก่ผู้อื่น และสังคมส่วนรวม ท่านทั้งหลาย ผู้ตั้งใจอุทิศแรงกายแรงใจของตน เพื่อพระพุทธศาสนาและความผาสุกของประชาชน จึงควรจะได้เพียรพยายามปฏิบัติส่งเสริมให้มหาชนได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมะอย่างถูกต้องทั่วถึงก็จะช่วยให้แต่ละบุคคลดำรงตนอยู่ได้อย่างมั่นคงและเป็นสุขในทุกสถานการณ์ และช่วยค้ำจุนส่วนรวมมิให้เสื่อมทรุดลงได้ ดังที่ท่านมุ่งหวัง . . .

พระบรมราชาโฆษา

พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ ๔๐
เรื่อง "พระพุทธศาสนากับภาวะวิกฤตของสังคมไทย"

ณ วัดพระยาหยั่ง กรุงเทพมหานคร
วันเสาร์ที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

คำพอสอน

... พระพุทธศาสนามีคำสั่งสอนที่เป็นสัจธรรมและเป็นไปตามเหตุผล ดังนั้น ผู้ที่มีปัญญาครีตรองจึงเห็นจริง และมีศรัทธาเกิดขึ้นอย่างมั่นคง การส่งเสริมเผยแพร่พระศาสนา กล่าวได้ว่าควรจะเน้นที่การสร้างศรัทธาเป็นข้อสำคัญ

ศรัทธาความเชื่อนั้น กล่าวได้ว่ามีสองอย่าง ได้แก่ศรัทธาที่มีผู้ขึ้นชักนำกับศรัทธาที่เกิดขึ้นในตนเอง ศรัทธาอย่างไหนก็ตามอาจให้ผลได้ทั้งทางดีและทางเลื่อม ขึ้นอยู่กับวิธีการที่สร้างขึ้น ถ้าสักแต่ว่าเชื่อ ไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณาแล้ว ก็ไม่ได้ประโยชน์จากศรัทธานั้น อาจเกิดโทษก็ได้ จำเป็นต้องใช้ปัญญาความรู้เหตุผล พิจารณาวิเคราะห์ให้เห็นถ่องแท้ก่อนว่าเรื่องใด สิ่งใดมาจากความคิดที่ดีหรือจากความคิดที่ชั่ว แล้วปลูกศรัทธาลงแต่ในส่วนที่เกิดจากความคิดที่ดี จึงจะได้ประโยชน์เต็มเปี่ยม...

พระบรมราชาวิชาท

พระราชทานเชื้อเชิญไปอ่าน ในโอกาสที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
และบรรดาพุทธสมาคมในเครือหัวราชอาณาจักร
จะได้จัดให้มีการประชุมสมาคมพุทธศาสนาหัวราชอาณาจักร ครั้งที่ ๓๐๒๐
ณ หอประชุมวัดโสมนัส อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
ระหว่างวันที่ ๗ - ๙ ธันวาคม ๒๕๖๗

คำพอสอน

...ความสุขกับความทุกข์นั้นแต่ละคนมีต่างกัน บางคนเกิดมามีสมองที่ดี บางคนเกิดมามีสมองที่ว่าง บางคนเกิดมามีร่างกายที่ดี ที่เติบโตจากทารกขึ้นมาเป็นเด็ก ขึ้นมาเป็นวัยรุ่น และขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ รูปร่างหน้าตา ความเฉลียวฉลาดก็แตกต่างกัน ฉะนั้นก็ต้องมีพุทธศาสนา หรือมีวิธีปฏิบัติต่อกันที่จะสอนเหมือนกันหมดทุกอย่างให้มีความเสมอภาค แท้ก็ไม่ได้ มีตำราเดียวกันก็ไม่ได้ แต่ละคนต้องมีตำราของตนเพื่อขัดเกลาตนให้ดีขึ้นในโลกนี้ แต่ถ้าเราทำดี หมายถึงว่าเราขัดเกลาตัวเอง ให้มีความเฉลียวฉลาดและถูกอัมมะให้ดี เราก็สามารถที่จะก้าวไปสู่ความดีขั้น สบายขึ้น มีความสุขขึ้น...

พระราชนิพนธ์

ในโอกาสที่พระครูวิบุตยสารธรรม เจ้าอาวาสวัดคลอง ๑๘ และคณะ เจ้าเฝ้าฯ

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันศุกร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๘

คำพอสอน

. . . คุณอาจเห็นว่าศาสนาบางอย่างที่เรานับถือเป็นวิธีที่ศรีศูไม่เกิดประโยชน์ในทางวัตถุใดๆ มีแต่ไปนั่งสวดมนต์หรือไปฟังเทศน์ แต่ความจริงการน้อมรำลึกถึงสิ่งที่ตั้งงามเป็นนิรันดร์นี้เป็นสิ่งที่ทำให้เรามากำลังมาก เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากจริงๆ พวกท่านทุกคนก็คงพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วว่า คิดถึงขงตี คิดถึงสิ่งที่ตั้งงาม คิดถึงความจริงนั้น มีประโยชน์หลายอย่าง ประโยชน์อันแรกก็คือ ทำให้จิตใจองใส เราก็สบายใจ เกิดความสบายตั้งแต่แรก ต่อไป เมื่อเรายึดถือจริงๆ จังๆ เราก็ต้องใช้ความมีสมาธิ และต้องใช้ความตั้งใจ ใช้ความตั้งใจนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะว่าทำให้เราเสริมสร้างปัญญาของเราหรือกำลังขงเรา ที่คิดขึ้นมาได้เราก็คิดแล้วเพ่งถึงความจริง ความดี ความงาม อะไรเป็นอะไร เมื่อไปถึงเหตุก็ได้ประโยชน์อีกต่อไป คือระลึกถึงว่า เราทำอะไรอย่างหนึ่ง แล้วก็ตั้งเกิดผลอะไรอย่างหนึ่ง ถ้าเราทำอะไรดี ผลนั้น ย่อมไปสู่เป้าหมายที่เราต้องการได้ ถ้าเราทำไม่ดี เรายู่ว่าไม่ดี ผลจะออกมาดีได้ยังไง ไม่ได้ แต่โดยมากใครบอกว่าทำดีแล้วก็จะได้ดี. . .

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะชาวพุทธแหวงห้วยขวาง เขตพญาไท

ณ พระตำหนักคริสตศารโหฐาน

วันจันทร์ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗

คำพ้อสอน

... การที่คนมีจิตใจกุศล จิตใจที่จะแสวงหาความดี ทำบุญ
ทำทานนั้น เป็นขั้นที่สำคัญมากในการหาความสุข แต่จะบรรลุดวงใจ
หรือซำกัแล้วแต่จะปฏิบัติอย่างไรต่อไป ...

พระราชมารดา

พระราชทานแก่คณะกรรมกรมุตนิธิวิถวิธธรรมสาธิต ฝ่ายกฤหัสถ์

ณ พระตำหนักจิตรตารโหฐาน

วันพุธที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒

การที่คนมีจิตใจกุศล จิตใจที่แสดงหาความดี ทำบุญทำทานนั้น
เป็นขั้นที่สำคัญมากในการหาความสุข
แต่จะบรรลุผลเร็วหรือช้า
ก็แล้วแต่จะปฏิบัติอย่างไรต่อไป

คำพ้อสอน

. . . การทำบุญนั้น ได้ผลตั้งแต่แรกที่ทำบุญ ตั้งแต่วาระแรกให้
 ทำ มีความเบิกบานใจ เมื่อเห็นความเบิกบานใจในผู้อื่น เราก็มีความ
 เบิกบานใจเพิ่มขึ้นไปอีก เมื่อเราทำบุญเป็นนิสัยแล้วก็สบายมากในการทำ
 เพราะว่าการทำดีเป็นนิสัยนั้น ทำได้ง่ายแล้วจิตใจก็ยังเบิกบานมากขึ้นทุกที. .

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คนะบุคคลต่าง ๆ และคณะลูกเสือชาวบ้าน
 เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินและสิ่งของ โดยเสด็จพระราชกุศล
 เพื่อพระราชทานในกิจการลูกเสือชาวบ้าน
 ณ ศาลาดุสิดาลัย
 วันอังคารที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๒๐

คำพ้อสอน

... การที่ทำอะไรที่เป็นมงคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิด
กำลังใจ เพราะว่าคนเรานี้ร่วมมือร่วมใจกันก็เกิดเป็นพลังอย่างสูง. . .

พระราชดำรัส
ในโอกาสที่ผู้นำสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์ประมงทั่วประเทศ
เข้าทูลละอองธุลีพระบาท
ณ ศาลาศิวลาสัย
วันพฤหัสบดีที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๔

คำพ้อสอน

... บุญที่ท่านนี้มีหลายอย่าง และได้ยกตัวอย่างในการตั้งใจที่จะจัด เช่น ดอกไม้ หรืออย่างที่ตั้งเทียนพรรษาให้สวยงามก็เป็นสิ่งที่ทำให้เบิกบาน ได้รับผลของบุญในทันทีที่ทำแล้ว เห็นว่าดี เห็นว่าน่าดู แล้วก็เมื่อไปวางไว้สวยงาม ก็เกิดความปีติขึ้นมา คนที่กล่าวพูดถึงความปีติหรือความสุขนั้นภายนอกก็ปีติ การที่คนมาเห็นแล้วบอกว่าจัดสวยงามดี เราก็ปีติ เพราะเป็นคนจัด ถ้าคือที่สุด เพราะว่าเราจัดด้วยความตั้งใจ ความตั้งใจนั้นตั้งใจที่จะทำให้สวยงามให้น่าดู แล้วก็คนเขาก็เห็นว่าน่าดู ก็หมายความว่าเขาได้ผล ผลที่ไม่เห็นก็มี แต่ตัวเองเห็น เพราะว่าเราจัดดอกไม้ให้สวยงามรับจิต จิตใจเราเห็นเพราะว่าเราอิมเอิบ มีความสุข อันนี้เป็นเรื่องของการทำงานบุญอย่างง่ายๆ ...

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะชาวช่วยชาว พญาไท เข้าฯ ชุมนุมเข้าฯ ถวายเงิน

โดยเสด็จพระราชกุศล และตั้งเทียนพรรษา

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑

คำฟ้อสอน

... ถ้าเราอยากทำบุญเพิ่มขึ้นไปอีก เราก็ปฏิบัติในสิ่งที่เรียกว่า
 คั้งาม ทำบุญโดยใช้กำลังกายของเรา กำลังความคิดของเรา สร้างสรรค์
 สิ่งที่เป็นประโยชน์ ถ้าจะทำบุญกับวัด ก็สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ ถาวรวัตถุ
 ต่างๆ หรืออุปถัมภ์พระสงฆ์ นี่ก็เป็นการทำบุญ เพราะเราตั้งใจดี ให้มี
 ความเจริญรุ่งเรือง ให้เกิดความสวยงาม ให้เกิดความคั้งาม เป็นการ
 ทำบุญอีกอย่างหนึ่งก็เช่นเดียวกัน คนอื่นอาจจะไม่เห็น คนอื่นอาจจะ
 บอกว่าสร้างวัดมากมายทำไม ทำไมเลี้ยงพระที่ดึกก็เหมือนว่าไม่ทำอะไร
 ดีเขาว่าอย่างนั้นก็เรื่องของเขา ไม่ใช่เรื่องของเรา เพราะเรื่องของเรา
 เรารู้ดีว่าที่นั่น เป็นการทำบุญ เพราะเราอึ้งเมียบใจโดยบริสุทธิ์ใจ. . .

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะชาวห้วยขวาง พญาไท เฝ้าฯ ถูลเกล้าฯ ถวายเงิน
 โดยเสด็จพระราชกุศล และคั่นเทียนพรรษา
 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
 วันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑

คำพิชิตอน

... ถ้าจะทำบุญเพิ่มเติมยิ่งขึ้นไป เราก็เป็นสิ่งที่สูงขึ้นไปอีก
 เราทำอะไรทุกอย่างในการพูดจา ในการกระทำ ในการคิด เราทำในสิ่งที่
 เรียกว่าสุจริตหมายความว่าทำในสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น
 ตรงข้าม บรรเทาความเดือดร้อนต่อผู้อื่น อันนี้ก็เป็นการทำบุญอีกขั้นหนึ่ง
 ซึ่งสูงยิ่งขึ้นไปอีก. . .

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะชาวหัวขบวน พญาไท เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงิน

โดยเสด็จพระราชกุศล และตั้งเขียนพระราชฯ

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑

คำพ้อสอน

...ทุกคนต้องการความสุข ทุกคนต้องการแสวงหาความสุข
ที่ว่านี้ ความสุขที่มีอยู่ก็เป็นความรู้สึกมีความสุข แต่ว่าบางทีก็มีความสุข
รู้สึกมีความสุขทุกข์เราก็อยากขจัดความทุกข์การทำบุญนี้เป็นเตรียมตัว
ที่จะขจัดความทุกข์ ที่เกิดขึ้นมาได้ เพราะว่าถ้าเราสร้างสภาพจิต. อันนี้
ก็พูดอย่างสมัยใหม่ สภาพจิตของเราให้มีความสุข เราก็มีความสุข
ถ้าพูดแบบที่จะเข้าใจหลักธรรมะ คือเราไม่สร้าง เราไม่ยอมให้เหตุของ
ทุกข์เกิดขึ้น เมื่อไม่ยอมให้เหตุของทุกข์เกิดขึ้น เราก็ไม่ต้องเป็นทุกข์
แล้วก็ทุกข์อยู่ที่ไหน ไม่ได้อยู่ที่ความทุกข์ที่ถอดอยาก เท่านั้นเอง ทุกข์
ของคนที่มีเงินมากร่ำรวยก็มีความสุขมากเหมือนกัน บางคนจะจำรวยมาก
ก็มีความสุขมากกว่าคนที่ไม่มีเงิน ต้นเหตุของความทุกข์อยู่ที่ใจ อยู่ที่ใจ
เราสามารถที่จะสร้างความทุกข์ขึ้นมาได้ ให้มันเกิดเหมือนว่า เราเท่ากับ
สามารถที่จะเลือกที่จะเอาทุกข์หรือเอาสุข ฉะนั้น การทำบุญเป็นขั้นๆ
ตั้งแต่ต้น อย่างเล็กๆ น้อยๆ คนอื่นไม่ทราบไม่เป็นไร ตัวเราทราบและ
ผู้ที่ฉลาดก็จะเห็นว่าเราสร้างทุกข์ของเราเอง เพื่อที่จะไม่ให้มีทุกข์ เราก็
ต้องไม่สร้าง ข้อสำคัญอยู่ตรงนี้ ให้เข้าใจให้ดีคนโดยมากมีความสุข
แล้วจะทำลายความทุกข์ คือขจัดความทุกข์ มันทำไม่ได้ ทุกข์มันมีแล้ว
แต่ว่าความทุกข์ที่ยังไม่มีอย่าให้เกิด ถ้าเราไม่ยอมให้เกิดขึ้น หมวดยความว่า
ทำจิตใจให้ผ่องใสตลอดเวลาทำอะไรที่สุจริตตลอดเวลา ความทุกข์เกิดอยาก
เมื่อเกิดอยากแล้ว ทุกข์แก่ที่มีอยู่มันก็ค่อย ๆ หายไป . . .

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะชาวไทยช่วยชาว พญาไท เฝ้าฯ บูรณเกล้าฯ ถวายเงิน

โดยเสด็จพระราชกุศล และตั้งเทียนพรรษา

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑

คำพ้อสอน

. . . พระพุทธเจ้าท่านได้สอนว่า สิ่งที่สำคัญที่สุด ถึงเรียกว่า เป็นอริยสัจ ๔ อย่าง ที่เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเราทำบุญด้วยประการทั้งปวง คือทำดีด้วยความตั้งใจดี แล้วก็มีปีติขึ้นมา ได้รับผลของบุญแล้ว เราทำ สูงขึ้นไป ทำต่อไป คิดให้ดีๆ จะเกิดที่เรียกว่าปัญญาหรือความรู้ ปัญญา นี้ ไม่ได้หมายความว่า ใครไปเรียนกลับมาได้ ไม่ใช่ นั่นก็เป็นปัญญาอย่างหนึ่ง เป็นความรู้ ความรู้ที่ทางโลกเขาใช้กัน แต่ปัญญาจริงๆ เห็นอะไรจริงๆ ที่ใจจริงๆ ถ้าเราทำบุญไปก็จะค่อยๆ เห็นความจริงเป็นปัญญา เราจะสามารถที่จะควบคุมการเกิดของทุกข์ที่ใจ. . .

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะชาวห้วยซาง พญาไท เฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงิน

โดยเสด็จพระราชกุศล และต้นเทียนพรรษา

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑

คำพ้อสอน

...ที่ว่าทำบุญนั้นนะ ก็อยู่ในข้อที่เรียกว่าทำทาน แล้วยิ่งที่ถูก
ทำบุญแล้ว ก็พยายามทำอะไรที่ดีที่ถูกต้องที่สวຍที่งามที่สุจริตที่ไม่ทำให้
เดือดร้อนก็เป็นศีล แล้วยิ่งเมื่อมีศีลแล้ว เราก็สามารถที่จะพิจารณาอะไร
ก็เป็นการภาวนา การภาวนาทำไปทำมาก็เป็นสมาธิ เมื่อมีสมาธิแล้วก็
ภาวนาอยู่ตลอดทุกวันติดต่อกัน มันก็เกิดปัญญา พระท่านสรุปเสมอว่า
ศีล สมาธิ ปัญญา นี่ก็คือการสรุปของมรรครวมกัน เราก็ได้อริยสัจ ๔
เมื่อเราได้อริยสัจที่ ๔ แล้ว เราก็จะได้อริยสัจที่ ๓ เพราะว่ามีปัญญา
แล้วก็หลุดพ้น หมายความว่าเข้าใจอันนี้แล้ว ก็ไปเข้าใจถึงขั้นสูง คือ
อริยสัจ ๔ ก็ไม่ใช่เล่น

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะชาวหัวขวง พญาไท เป้าฯ ชูธงเกล้าฯ ถวายเงิน
โดยเสด็จพระราชกุศล และคืนเทียนพรรษา
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑
พระราชทานประกาศนียบัตรกับเข็มพิกัดธนาธิปไตยแก่
ผู้สำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ ๒๐
พระราชทานประกาศนียบัตรกับเข็มพิกัดธนาธิปไตยแก่
ผู้สำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรผู้กำกับฯ รุ่นที่ ๗๖
และพระราชทานประกาศนียบัตรกับเข็มพิกัดธนาธิปไตยแก่
ผู้สำเร็จการศึกษาอบรมหลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ

การทำคามดึ้น โดยมากเป็นการเดินทวนกระแสความพอใจ
และศึความต้งการวของมนุษย์

คำพอสอน

. . . การทำความดีนั้น โดยมากเป็นการเดินสวนกระแสความ
 พอใจและความต้องการของมนุษย์ จึงทำได้ยาก และเห็นผลช้า แต่ก็
 จำเป็นต้องทำ เพราะหาไม่ความชั่ว ซึ่งทำได้ง่าย จะเข้ามาแทนที่ แล้วจะ
 พอกพูนขึ้นอย่างรวดเร็วโดยไม่ทันรู้สึกตัว. . .

พระบรมราชาวาท โนนพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
 ที่สำเร็จการศึกษาระดับสูงสุดจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
 ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๘

คำพ้อสอน

... การทำความดีนั้น สำคัญที่สุดอยู่ที่ตัวเอง ผู้อื่นไม่สำคัญ และไม่มี ความจำเป็นอันใดที่จะต้องเป็นห่วงหรือต้องรอคอยเข้าด้วย เมื่อได้ลงมือลงแรงกระทำแล้ว ถึงแม้จะมีใครร่วมมือด้วยหรือไม่ก็ตาม ผลดีที่ ทำจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน และยังทำมากเข้านานเข้า ยิ่งยื่นเข้า ผลดีก็ยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้น และแผ่ขยายกว้างออกไปทุกที คนที่ไม่เคยทำดี เพราะเขาไม่เคยเห็นผล ก็จะได้เห็นและหันเข้ามาตามอย่าง...

พระบรมราชาโชควาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันศุกร์ที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๑

คำพ้อสอน

. . .ความสุขความเจริญที่แท้จริงอันควรหวังนั้น เกิดขึ้นได้
จากการกระทำและความประพฤติที่เป็นธรรม มีลักษณะสร้างสรรค์
คืออำนวยผลที่เป็นประโยชน์ ทั้งแก่ตัว แก่ผู้อื่น ตลอดจนถึงประเทศชาติ
โดยส่วนรวมด้วย. . .

พระบรมราชาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร และอนุปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันเสาร์ที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘

คำพ้อสอน

... ความจริงใจอย่างสำคัญยังมีอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ ความจริงใจต่อตนเอง เช่น เมื่อได้ตั้งใจจะประพฤติปฏิบัติในความดีอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วจะต้องติดตามรักษาความตั้งใจที่จะกระทำดังนั้นให้ได้ตลอดไป. คนที่รักษาความจริงใจต่อตนเองไว้ได้มั่นคง จะไม่เป็นคนสลับปลับ หากแต่เป็นคนที่มีหนักแน่น. เพียงตรง ทำอะไรตามกฎเกณฑ์ ตามระเบียบ ตามเหตุผล และความถูกต้องเป็นธรรม จึงเป็นผู้สามารถสร้างสรรค์และสร้างสัมความดี ความเจริญให้งอกงามเพิ่มพูนยิ่งขึ้นได้ ไม่มีวันถอยหลัง. . .

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

คำพอสอน

...ใครจะกล้าว่าเพิ่มเติมแก่ท่านถึงศรัทธาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง
ได้แก่ ศรัทธาความเชื่อมั่นในความดี. ศรัทธาส่วนนี้ จะส่งเสริมให้บุคคล
เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำตัวทำงานให้สูงขึ้น ไม่ยอมให้ตกต่ำ. ผู้เชื่อมั่นใน
ความดี จะมีความรู้สึกผิดชอบ มีความข่มใจ ไม่ปล่อยตัว ให้เป็นไปตาม
อำนาจคิดและความเห็นแก่ประโยชน์เฉพาะตัว. จะประพฤติปฏิบัติการใด
ก็พิจารณาถ่วงนกรองอย่างรอบคอบจนเห็นชัดแล้วว่า การนั้นๆ เป็นสิ่งที่ดี
ที่ถูกต้อง เป็นสุจริตธรรม และเป็นประโยชน์แท้ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม.
การทำใจปราศจากโทษ ก่อให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์เป็นความเจริญ
สวัสดิ์แต่อย่างเดียว. ผลที่ดีประการหนึ่งของกาปฏิบัติดีก็คือเมื่อ
ผลของการทำดีเป็นที่ประจักษ์ชัด คนที่ไม่เคยทำความดีเพราะไม่เคยเห็นผล
ก็จะได้เห็นและหันมานิยมกวีฑาธาในความดี. บุคคลเหล่านั้นย่อมจะรับ
เอาความคิด จิตใจ และการกระทำของผู้ปฏิบัติดีเป็นแบบอย่าง แล้ว
น้อมนำมาประพฤติปฏิบัติด้วยตนเอง. บ้านเมืองของเราก็จะมีผู้ที่ศรัทธา
ในความดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ. สิ่งนี้แต่ละคนปฏิบัติ
ก็จะประจวบส่งเสริมกันขึ้น เป็นความเจริญมั่นคงโดยส่วนรวมของชาติ
ในที่สุด. . .

พระบรมราชาบาท,

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันศุกร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๐

คำพ่อสอน

...การทำดีนั้น คำรวมๆ นี้ฟังดูแล้วก็ง่าย เพราะคำว่าดีมันสั้นมาก แต่คำว่าดีนี้ต้องตีความให้กว้างขวาง ถ้าเขียนเป็นหนังสือก็คงเขียนเป็นเล่มใหญ่แต่นึกดูว่าทุกคนก็ย่อมเข้าใจว่า ดีคืออะไร ชั่วคืออะไร เพียงแต่ว่าบางทีก็ลืม ถ้าไม่ลืมก็นับว่าเป็นคนดี ถ้าลืมก็อาจจะตกเป็นคนชั่วได้ เพราะว่ามีเมื่อลืมความดีแล้วความชั่วเข้ามาแทนที่ ฉะนั้น การฝึกจิตให้ทำแต่ความดีนั้น เบื้องต้นที่จะต้องตั้งจิตให้ดี ตั้งจิตให้ตีความความดี คิดเป็นกลาง อย่าเพิ่งนึกว่าตอนแรกจะต้องคิดทำโครงการอะไรๆ ตั้งจิตให้เป็นกลางก่อนแล้วก็จะเห็นว่าอันไหนเป็นของดี อันไหนเป็นของไม่ดี เมื่อเห็นเป็นของดีแล้วก็ต้องปักใจมุ่งทำแต่ความดีนั้น. . .

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ พิธีวี, สามัญรุ่นใหญ่ ค่ายโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี
เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัชฌาศัย

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๒๔

คำพอสอน

... การที่บุคคลจะทําความดีให้ได้จริง และต่อเนื่องไปโดยตลอดได้ จะต้องอาศัยหลักปฏิบัติที่ถูกต้องแน่นอน. ประการแรก จะต้องมีความศรัทธาเชื่อมั่นในความดี เห็นว่าความดีหรือสุจริตธรรม ย่อมไม่ทำลายนผู้ใด หากแต่ส่งเสริมให้เป็นคนสะอาดบริสุทธิ์และเจริญมั่นคง. เมื่อเกิดศรัทธาแน่นแฟ้นในความดีแล้ว ก็จะต้องตั้งกฎเกณฑ์ ตั้งระเบียบให้แก่ตนเอง สำหรับควบคุมบังคับประครองให้ปฏิบัติแต่ความดี และรักษาความดีไว้ด้วยเหนียวแน่น ไม่ให้บกพร่อง ตลอดจนแก่ตน. พร้อมกันนั้น ก็จะต้องพยายามเพิกถอน อด ละ การกระหว่าและความคิดอันจะเป็นเหตุขุ่นทอน การกระทำดีของตนด้วยตลอดเวลา. สำคัญยิ่งกว่าอื่น ทุกคนจะต้องอาศัยปัญญา ความฉลาดรู้เหตุผล เป็นเครื่องตรวจสอบพิจารณา วินิจฉัย การกระทำความประพฤติทุกอย่างอยู่เสมอโดยไม่ประมาท เพื่อมิให้เกิดผลลบล้างเสีย. เมื่อประกอบความดีได้โดยถูกต้อง ก็ย่อมได้รับประโยชน์ที่สมบูรณ์แท้จริง คือประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้มีความสุขความเจริญได้ในปัจจุบัน และยังยืนยันมั่นคงตลอดไปถึงภายหน้า. . .

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ

ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และรับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี

ณ ศาลาศาลาไทย พระราชวังดุสิต

วันอังคารที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๗

คำพอสอน

... การทำดีนั้นมีหลายอย่าง อย่างที่ท่านทำดีโดยที่ได้ร่วมกุศลเป็นเงิน เพื่อที่จะแผ่ไปช่วยผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากนั้น ก็เป็นกวีกระทำที่ดีอย่างหนึ่ง การกระทำที่ดีอีกอย่างที่ได้กล่าวก็คือมีความปรองดองสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อุดหนุนกัน แล้วยังไม่เบียดเบียนกัน โดยเฉพาะอย่างหมู่คณะ ที่ตั้งขึ้นมาอย่างนี้ก็ช่วยกันในทางวัตถุและในทางจิตใจ ความสามัคคีนี้ก็เป็น การทำดีอย่างหนึ่ง การทำดีอีกอย่างซึ่งจะดูลึกซึ้งกว่าคือปฏิบัติด้วยตนเอง ปฏิบัติให้ตัวเองไม่มีความเดือดร้อนคือพยายามหันเข้าไปในทางปัจจุบันนี้ให้มาก อย่างง่ายๆ ก่อน คือพิจารณาตัวเองคำตั้งคิดอะไร กำลังทำอะไร ให้รู้ตลอดเวลา แล้วรู้ว่าทำอะไร อย่างนี้เป็นวิธีอย่างหนึ่งที่จะทำให้ไม่มีภัย ถ้าเราคอยระมัดระวังตลอดเวลาให้รู้ว่าตัวทำอะไร ให้รู้ว่าการกระทำนี้เราทำอะไรตลอดเวลา ก็จะไม่ผิดพลาด เพราะว่าโดยมากความผิดพลาดมาจากความไม่รู้ในปัจจุบัน...

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะครูในภูมิภาค (ถานุกโตร) และคณะเข้าเฝ้าฯ ถวายเงินและต้นเทียนพรรษา

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันจันทร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๔

คำพ้อสอน

. . .คนดีทำให้คนอื่นดีได้ หมายความว่าคนดี ทำให้เกิดความรัก
ในสังคม คนอื่นก็ดีไปด้วย. ความเจื่อนั้นจะทำให้คนดีเป็นคนเลวที่ยาก
แต่เป็นไปได้. ถ้าคนดีเข้มแข็งในความรัก จะให้คนเลวมาทำให้คนดีเป็น
คนเลวยาก. สำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งของคนดี. . .

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๙

คำพ้อสอน

... ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง. เด็กๆ
จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดี
มีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง. . .

พระบรมราชาวาท

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก พุทธศักราช ๒๕๓๑

คำพ้อสอน

. . . วิทยาการแต่ละสาขา ที่ท่านทั้งหลายศึกษาสำเร็จมานั้น มีคุณค่าสูงมาก เพราะหากได้นำออกใช้ด้วยความฉลาดไตร่ตรอง ให้ถูกต้องพอเหมาะ กับเหตุผลและจุดประสงค์แล้ว ก็อาจยังประโยชน์ให้เกิดได้มากมายไม่มีประมาณ จึงเป็นการสมควรและจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละคน จะเรียนรู้และฝึกฝนให้สามารถใช่วิทยาการได้อย่างมีประสิทธิภาพดังกล่าว ปัจจัยสำคัญ ที่จะเป็นพื้นฐานและส่งเสริมให้เกิดความสามารถดังนั้น ก็คือ ความสุจริตเป็นระเบียบ ซึ่งประกอบด้วยความสุจริตเป็นระเบียบใน ความประพฤติ หรือในทางกาย อย่างหนึ่ง ความสุจริตเป็นระเบียบใน ความคิดนึก หรือในทางใจ อีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองประการต่างอาศัยและ เกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องอบรมบำรุงให้เจริญมั่นคงขึ้นด้วยกัน เมื่อจัดระเบียบในการกระทำและในความคิดนึกได้เที่ยงตรงแน่นอนแล้ว ปัญญา หรือความรู้ความเข้าใจกันถูกต้องต้องแท้และตรงจุด ก็จะเกิดขึ้น คือ จะพิจารณาเรื่องราวหรือปัญหาใดๆ ก็สามารถึงเข้าถึงสาระของ เรื่องนั้นปัญหานั้นได้ทันที โดยกระจ่างแจ่มชัดปราศจากความลังเลสับสน และยอมทำให้สามารถใช้ความคิดวิทยาการปฏิบัติงานทุกอย่างได้โดยถูกต้องพอเหมาะพอดี ทั้งบรรลุผลสมบูรณ์บริบูรณ์ตามวัตถุประสงค์. . .

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้ จังหวัดสงขลา

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคใต้

วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๒๔

คำพิชิตอน

...รากฐานที่นับว่าสำคัญ คือรากฐานทางจิตใจ อันได้แก่ ความหนักแน่น มั่นคงในสุจริตธรรมอย่างหนึ่ง ในความมุ่งมั่นที่จะ ประกอบกิจการงานให้ดี จนสำเร็จอีกอย่างหนึ่ง เหตุใดจึงต้องมีความ สุจริตและความมุ่งมั่น ก็เพราะ ความสุจริตนั้นย่อมกีดกันบุคคลออก จากความชั่วและความเสื่อมเสียทั้งหมดได้ จึงช่วยให้บุคคลมีโอกาสใช้ ความรู้ความสามารถแต่ในทางที่ถูกที่เจริญ แต่เพียงทางเดียว...

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพุธที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๒๔.

คำพ้อสอน

. . . ความซื่อสัตย์สุจริตนั้นขอวิเคราะห์ศัพท์ว่าความตรงไม่
ตรงมาต่อสิ่งทั้งหมดนั้นยิ่งใหญ่ ส่วนงานของราชการ ส่วนงานของ
ตัวเองเป็นส่วนตัว ทั้งหมด คือความซื่อสัตย์สุจริต และคำว่าสุจริตนี้
ก็มาจากคำว่ากรทของเทียวของจิตในทางที่ดี หรือคิดให้ดี คิดให้สุจริต
ทั้งฉลาดด้วย ทั้งไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือการงานของตัวเอง ทั้งไม่เบียดเบียน
ส่วนรวมด้วย จึงจะเป็นผู้สุจริต. . .

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชา อาจารย์ และนายทหารนักเรียน
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๕๗ ซึ่งเดินทางมาศึกษาภูมิประเทศทั่ว ๆ ไป ทางภาคใต้
ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ณ ศาลาบุหรง ทักสิณราชินีเวศน์
วันอังคารที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๒๒

คำพ้อสอน

...ความจริงใจต่อผู้อื่นเป็นคุณธรรมสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความเจริญ เพราะช่วยให้สามารถขจัดปัดเป่าปัญหาได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาอันเกิดจากความกินแหนงแคลงใจและเอารัดเอาเปรียบกัน. นอกจากนี้ ยังทำให้ได้รับความเชิดถือได้วางใจ และความร่วมมืออันดีสนับสนุนจากทุกคนทุกฝ่าย ที่เชื่อมั่นในเหตุผลและความดี. ผู้มีความจริงใจจะทำการสิ่งใด ก็มักสำเร็จได้โดยราบรื่น. . .

พระบรมราชาราช

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษาดังกรมมหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

คำพ่อสอน

...คนที่จริงใจต่อผู้อื่นนั้น ย่อมได้รับความนิยมนับถือไว้วางใจ
 ร่วมมือสนับสนุนจากสาธุชนอยู่เสมอ จะทำการสิ่งใดก็สำเร็จและราบรื่น
 ท่านจึงสอนให้รักษาความจริงใจในกันและกันไว้ทุกเมื่อ นอกจากความ
 จริงใจต่อผู้อื่นแล้ว ยังมีความจริงใจต่อตนเองอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะ
 ต้องรักษาให้มั่นคง และให้ยิ่งขึ้นไป คือเมื่อได้ตั้งใจในความประพฤติ
 ปฏิบัติอันใด ตามที่ได้ใคร่ครองเห็นว่าชอบว่าเป็นประโยชน์แท้แล้ว ก็ให้
 ติดตามรักษาความตั้งใจที่จะกระทำดั่งนั้นให้ตลอด ทั้งที่เป็นมาแล้ว ที่
 กำลังเป็นอยู่ และที่จะเป็นต่อไป ผู้ที่รักษาความจริงใจต่อตนเองได้มั่นคง
 จะไม่เป็นคนสลับปลับ หากเป็นคนเที่ยงตรง หนักแน่น ทำอะไรตามกฎเกณฑ์
 ตามระเบียบ และตามความถูกต้องเป็นธรรม สามารถสร้างสมความดี
 ความเจริญให้เพิ่มทวีขึ้นได้ ไม่มีวันถอยหลัง...

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันเสาร์ที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๔

คำพอสอน

...ความกตัญญูทวดก็คือสภาพจิตที่รับรู้ความดี และยินดีที่จะกระทำความดีโดยศรัทธามั่นใจ. คนมีกตัญญูจึงไม่ลบถ้างทำตายความดีและไม่ลบหลู่ผู้ที่ได้ทำความดีมาก่อน หากเพียรพยายามรักษาความดีที่ปกป้อง ไว้ให้เป็นพื้นฐาน ในความประพฤติปฏิบัติทุกอย่างของตนเอง. เมื่อเต็มใจและจงใจกระทำทุกอย่างด้วยความดีดังนี้ ก็ย่อมมีแต่ความเจริญมั่นคงและรุ่งเรืองก้าวหน้ายิ่งขึ้น. จึงอาจกล่าวได้ว่าความกตัญญูทวดที่เป็นคุณสมบัติอันสำคัญยิ่งสำหรับนักพัฒนาและผู้ปรารถนาความเจริญก้าวหน้าทุกคน. . . .

พระบรมราชาธิราช

พระราชทานแก่คณะกรรมการวันกตัญญูทวดที่

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกวันกตัญญูทวดที่

และเชิญออกเผยแพร่แก่ประชาชนเป็นแนวทางปฏิบัติ

วันศุกร์ที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๒๖

